

পঞ্চম অধ্যায়

লক্ষ্মীনন্দন বৰা আৰু পূৰ্বী বৰমুদৈৰ
উপন্যাসৰ ভাষাৰ তুলনা

পঞ্চম অধ্যায়

লক্ষ্মীনন্দন বৰা আৰু পূৰ্বী বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ভাষাৰ তুলনা

পূৰ্বৰ অধ্যায় দুটাত আমি লক্ষ্মীনন্দন বৰা আৰু পূৰ্বী বৰমুদৈৰ দ্বাৰা ৰচিত আৰু 'গৰীয়সী'ত প্ৰকাশিত উপন্যাসকেইখনৰ ভাষা সম্পৰ্কে বিশদভাৱে আলোচনা কৰিলোঁ। পূৰ্বতে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে বয়সৰ লেখেৰে পূৰ্বী বৰমুদৈ লক্ষ্মীনন্দন বৰাতকৈ ১৮ বছৰে সৰু হ'লেও সাহিত্যৰ ধাৰাত তেওঁলোকক প্ৰায় সমকালীন বুলিব পাৰি। একে সময়ৰ লেখকসকলে ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক জীৱনত সাধাৰণতে একে ধৰণৰ ঐতিহাসিক, সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰভাৱ অনুভৱ কৰে। বৰা আৰু বৰমুদৈৰ জন্মস্থান হ'ল ক্ৰমে নগাওঁ আৰু তেজপুৰ। মাজত ষাঠী কিলোমিটাৰৰ ব্যৱধান। ওচৰা-ওচৰি দুখন ঠাইৰ প্ৰাম্য পৰিৱেশ একোটাতে দুয়োগৰাকী সাহিত্যিকৰ জন্ম। দুয়োগৰাকী শিক্ষকতা বৃত্তিৰ সৈতে জড়িত। দুয়োগৰাকী একেধৰণৰ সামাজিক আন্দোলনৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শী। স্বাভাৱিকতে দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰে উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু ভিন ভিন হ'লেও ভাষাৰ ক্ষেত্ৰত মিল আছে। অৱশ্যে বিষয়বস্তুৰেও সাহিত্যৰ ভাষাক ব্যাপকভাৱে প্ৰভাৱিত নকৰাকৈ নাথাকে। সেয়েহে বৰা আৰু বৰমুদৈৰ উপন্যাসকেইখনৰ ভাষাৰ ঠায়ে ঠায়ে পাৰ্থক্যও পৰিলক্ষিত নোহোৱাকৈ থকা নাই। তলত দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰ ভাষাৰ সাদৃশ্য-বৈসাদৃশ্যসমূহক সামৰি এটা তুলনা আগবঢ়োৱা হ'ল -

দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰ ভাষাত প্ৰাপ্ত সবাতোকৈ আকৰ্ষণীয় আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ সাদৃশ্যটো হ'ল- লোকভাষাৰ বিস্তৰ প্ৰয়োগ আৰু লোকসাংস্কৃতিক সমলৰ স্থানভুক্তকৰণৰ প্ৰৱণতা। একে সময়ৰ দুজন সাহিত্যিকে নিজৰ সৃষ্টিত লোকভাষা প্ৰয়োগ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিজস্ব দৃষ্টিকোণ অথবা সাহিত্যিক উদ্দেশ্য থাকিব পাৰে, কিন্তু লোকভাষাৰ সাৱলীল প্ৰয়োগে যে দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰ ভাষাক সমধৰ্মী আয়তন প্ৰদান কৰিছে, সেই কথা খাটাং। সৰুৰে পৰাই প্ৰকৃতিৰ বুকুত উমলি-জামলি ডাঙৰ হোৱা উভয় সাহিত্যিকে প্ৰকৃতিৰ বুকুৰ পৰা তুলি অনা অলেখ লোকশব্দৰেও নিজৰ নিজৰ সাহিত্যক (উদাহৰণ পূৰ্বতে দিয়া হৈছে) সমৃদ্ধ কৰিছে। অসমীয়া লোকভাষাৰ সাংস্কৃতিক সংৰক্ষণৰ মানসিকতাই এইক্ষেত্ৰত দুয়োগৰাকী সাহিত্যিকক উদ্বুদ্ধ কৰিছে বুলি ক'ব

পাৰি। সমান্তৰালভাৱে লোকভাষা প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা অসমৰ গ্ৰামাঞ্চলসমূহৰ চুকে-কোণে লুকাই থকা লোকগীত, প্ৰবাদকাহিনী, মন্ত্ৰসাহিত্য আদিক জীয়াই ৰখাৰ চেষ্টাও দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰ ভাষাত দেখা যায়।

জতুৱা ঠাঁচ, খণ্ডবাক্য, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ আদিৰ প্ৰয়োগ দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰে ৰচনাত উভৈনদী। ‘গৰীয়সী’ৰ প্ৰায়খিনি লেখকেই এই দিশৰ প্ৰয়োগত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া দেখা গৈছে। আমাৰ আলোচ্য দুই সাহিত্যিকো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। সাহিত্য সমাজৰ প্ৰতিচ্ছবি। সমাজত প্ৰচলিত ৰীতি-নীতি, অভিজ্ঞতা, মূল্যবোধ আদিৰ চানেকি জতুৱা ঠাঁচ, ফকৰা-যোজনা আদিত অন্তৰ্নিহিত হৈ থাকে। বৰাৰ উপন্যাস তিনিখনৰ ভিতৰত দুখন জীৱনীমূলক। অসমৰ গ্ৰাম্য কথ্যভংগীৰ ভৰপূৰ প্ৰয়োগ এই দুখন উপন্যাসত আছে। অনুৰূপভাৱে বৰমুদৈৰ ‘গজৰাজ’, ‘প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব’ সম্পূৰ্ণৰূপে গ্ৰাম্য পটভূমিত ৰচিত উপন্যাস। বিষয়বস্তুৰ অনুকূলে দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকে আলোচ্য উপন্যাস তিনিখনত সন্টালনিকৈ জতুৱা খণ্ডবাক্য, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ আদি প্ৰয়োগ কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে।

চুটি চুটি বাক্যৰ প্ৰয়োগেৰে বৰা আৰু বৰমুদৈ উভয়েৰে উপন্যাসসমূহ ৰচিত হৈছে। দীঘল বাক্যৰ প্ৰয়োগ দুয়োগৰাকী সাহিত্যিকেই পাৰ্য্যমানে কমকৈ কৰিছে, কৰিলেও যতিৰ দ্বাৰা সিবোৰক অৰ্থপূৰ্ণভাৱে খণ্ডিত কৰিছে। প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰ বিস্তৰ প্ৰয়োগ দুয়োৰে উপন্যাসত দেখা যায়। লেখক-পাঠকৰ মাজত অন্তৰংগতা স্থাপন, পাঠকৰ বুদ্ধিদীপ্ত চেতনাৰ উৎস সন্ধান, পঢ়ুৱৈকো সহলেখকৰ মৰ্যাদা প্ৰদান আদি বিষয়ৰ অনুকূলে দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকে প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰ সন্টালনি প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। বহুসময়ত প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰ অনৰ্থক অথবা অতিশয় প্ৰয়োগে উপন্যাসৰ নান্দনিক মৰ্যাদা খৰ্ব কৰাও দেখা গৈছে। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ তুলনাত পূৰ্ববী বৰমুদৈৰ উপন্যাসকেইখনত এই ক্ষতিৰ মাত্ৰাধিক্য পৰিলক্ষিত হৈছে।

লক্ষ্মীনন্দন বৰা আৰু পূৰ্ববী বৰমুদৈ- দুয়োৰে উপন্যাসকেইখনত বিস্তৃতভাৱে কথোপকথনমূলক ভাষাৰ প্ৰয়োগ হৈছে। এইধৰণৰ ভাষাৰ প্ৰয়োগ ঔপন্যাসিকদ্বয়ৰ ৰচনাত নাটকীয় ঔৎসুক্য সৃষ্টি কৰি পাঠকৰ আকৰ্ষণ বৃদ্ধিত সহায়ক হৈছে। বৰ্ণনামূলক ভাষাতকৈ কথোপকথনমূলক ভাষাৰ দ্বাৰা ৰচনাক অধিক জীৱন্ত কৰি তোলাৰ প্ৰযত্নত ঔপন্যাসিক দুগৰাকী সফল হৈছে। বিশেষতঃ চৰিত্ৰৰ প্ৰতিক্ৰিয়া, ঘটনাৰ প্ৰতি সংশ্লিষ্ট চৰিত্ৰৰ প্ৰতিক্ৰিয়া আদি বিষয়ত

কথোপকথনমূলক ভাষাই দুয়োগৰাকী সাহিত্যিকৰ আটাইকেইখন উপন্যাসকে সমৃদ্ধ কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে।

তৎসম শব্দৰ প্ৰয়োগ দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকে বিস্তৰভাৱে কৰিছে। অৱশ্যে বিষয়ৰ অনুকূলেহে প্ৰকাশক হোৱাকৈ ব্যৱহাৰ কৰা হেতুকে বৰাৰ ‘গতি মতি ভকতি’ আৰু ‘সেহি গুণনিধি’ তথা পূৰ্বী বৰমুদৈৰ ‘গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব’তহে এইপ্ৰকাৰ শব্দৰ প্ৰয়োগ উভৈনদী। বৰ্ণনীয় বিষয়বস্তুৰ উপযোগীকৈ দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকে অন্য উপন্যাসকেইখনত ইংৰাজী, হিন্দী, বাংলা আদি শব্দৰো সমান্তৰাল প্ৰয়োগ ঘটাইছে। অনুকাৰ শব্দ, অনুৰূপ শব্দ, সমাৰ্থক, ধ্বন্যাঙ্ক, নিৰ্দিষ্টতাবাচক, অনিৰ্দিষ্টতাবাচক, দ্বিৰুক্ত আদি শব্দ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকে সমধৰ্মী প্ৰৱণতা প্ৰদৰ্শন কৰিছে। বাক্যৰীতিৰ ক্ষেত্ৰতো এই সমধৰ্মিতা লক্ষ্য কৰা যায়। একেখিনি সময়ত একেখন সমাজতে আসীন একেখিনি পাঠকৰ বাবে সাহিত্য ৰচনা কৰা সাহিত্যিকসকলৰ ৰচনাত অৱশ্যে অলেখ ভাষিক প্ৰভেদ নিৰ্মাণৰ সুৰুঙা নাথাকে। বৰা আৰু বৰমুদৈ দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰে লক্ষ্য পাঠকখিনি আছিল অসমৰ সাধাৰণ পঢ়ুৱৈখিনি। কাহিনী সাহিত্যৰ মাজেৰে যিদৰে এইখিনি পাঠকক ঔপন্যাসিকদ্বয়ে নান্দনিকভাৱে সমৃদ্ধ ৰূপত ভাষাৰ পৰিচিত বিষয় একোটাকে ক’বলৈ চেষ্টা কৰিছিল, ভাষাৰ ক্ষেত্ৰতো তেনেদৰে পঢ়ুৱৈৰ চিনাকি শব্দ, বাক্য, অলংকাৰ আদিৰে সহজে আয়াসলব্ধ ৰূপত বৰ্ণনীয় বিষয়ক পাঠকলৈ প্ৰবাহিত কৰাত গুৰুত্ব দিছিল। দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰে উপন্যাসসমূহত সেয়েহে ভাষিক প্ৰভেদ কম, মিলহে অধিক।

ব্যাকৰণগত শুদ্ধতা ৰক্ষাত দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিক বিশেষভাৱে যত্নপৰ হোৱা দেখা যায়। কেৱল নিৰ্বাচিত লেখকদ্বয়েই নহয় ‘গৰীয়সী’ৰ প্ৰতিগৰাকী লেখকেই ভাষাৰ প্ৰয়োগত ব্যাকৰণগত শুদ্ধতা ৰক্ষাত বিশেষ গুৰুত্ব দিছে। ‘গৰীয়সী’ৰ সাহিত্যিকগোষ্ঠীয়ে এই কথা দৃঢ়ভাৱেই হৃদয়ংগম কৰিছিল যে শুদ্ধ ব্যাকৰণে কেৱল লেখাৰ অৰ্থই স্পষ্ট নকৰে, চিন্তাৰ গভীৰতা আৰু লেখকৰ উদ্দেশ্যকো যথার্থ মৰ্যদা দিয়ে। সাহিত্যৰ গুণগত মান ৰক্ষা অথবা উত্তৰণত আৰু পাঠকৰ ওপৰত সাহিত্যিক আৰু শিক্ষামূলক প্ৰভাৱ নিৰ্মাণত ভাষাৰ ব্যাকৰণগত শুদ্ধতা ৰক্ষা একান্তই জৰুৰী। ব্যাকৰণৰ সামঞ্জস্যতাই সুৰ, লয়, ছন্দ আদিক শক্তিশালী আয়তন প্ৰদান কৰি ভাষাশৈলীক সৌন্দৰ্য আৰু গভীৰতা দান কৰে। পূৰ্বী বৰমুদৈ আৰু লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ উপন্যাসসমূহত এই সৌন্দৰ্য লিপ্সা আৰু গভীৰতা সৃষ্টিৰ প্ৰযত্ন স্পষ্ট। হৃদয়বাণী প্ৰকাশৰ তাগিদাত কোনো কোনো

সাহিত্যকে কেতিয়াবা শিল্পসন্মতভাৱে ব্যাকৰণৰ নিয়ম ভংগও কৰে। গল্প, নাটক, উপন্যাসাদিৰ সংলাপ অথবা কবিতাৰ ভাষা নিৰ্মাণত এনেধৰণৰ বৈয়াকৰণিক নিয়ম ভংগৰ তাগিদা দেখা যায়। অৱশ্যে লেখকে স্বজ্ঞানে জ্ঞাতসাৰেই এইদৰে নিয়ম ভাঙি নিজস্ব নিয়ম সৃষ্টি কৰে, যিয়ে সাহিত্যৰ বস বৃদ্ধিত আগভাগ লয়। লক্ষ্মীনন্দন বৰা আৰু পূৰ্বী বৰমুদৈৰ উপন্যাসত অৱশ্যে এই প্ৰৱণতা দেখা নাযায়। দুয়োগৰাকী উপন্যাসকেই ভাষাৰ নিৰ্মাণত পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণক অনুসৰণ কৰিছে। পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণ অনুসৰণ কৰাৰ ফলত দুয়োগৰাকী সাহিত্যিকৰে উপন্যাসকেইখনে সৰল গতি লাভ কৰিছে আৰু পাঠকৰ মনোযোগক স্থিৰ ৰখাত সহায়ক হৈছে।

ভাষাৰ অধ্যয়নত লিংগভেদৰ বিশেষ গুৰুত্ব আছে। ই হৈছে সমাজ ভাষাবিজ্ঞানৰ অন্তৰ্গত এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ মনোবৈজ্ঞানিক প্ৰক্ৰিয়া। ব্যক্তিগত অভিজ্ঞতা, সাংস্কৃতিক চিন্তা, সামাজিক স্থিতি আদিয়ে নাৰী পুৰুষৰ ভাষা কোৱাৰ ৰীতিক প্ৰভাৱিত কৰে। সাহিত্যৰ মাধ্যমেৰে কথা কওঁতেও এই প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত নোহোৱাকৈ নাথাকে। আমাৰ নিৰ্বাচিত দুগৰাকী উপন্যাসিকৰ এগৰাকী পুৰুষ আৰু আনগৰাকী মহিলা। লিংগভেদে নিৰ্মিত ভাষাৰ কিছু ভিন্ন অভিব্যক্তি দুয়োগৰাকী উপন্যাসিকৰ ভাষাত পৰিলক্ষিত হৈছে। পূৰ্বী বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু ব্যক্তিগত অনুভূতি, সম্বন্ধ আৰু অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত নিৰ্মিত। সেইবাবেই তেওঁৰ ভাষাশৈলীও সংবেদনশীল আৰু চেতনাস্পৰ্শী। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু বাস্তৱনিৰ্ভৰ আৰু বিজ্ঞানধৰ্মী। সেইবাবেই তেওঁৰ উপন্যাসকেইখনৰ ভাষা যুক্তিতত্ত্ব আৰু বিশ্লেষণাত্মক ভংগীসম্পন্ন। যুক্তি, চিন্তা আৰু দৰ্শনত বৰাৰ ভাষা অধিক নিৰ্ভৰশীল। সেইবাবেই তেওঁৰ ভাষাও দৃঢ় আৰু স্পষ্ট। বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ভাষাও দৃঢ় আৰু স্পষ্ট কিন্তু কাব্যিক ভংগীৰ এক গভীৰ অনুৰণন তেওঁৰ ভাষাত অহৰহ অন্তৰ্লীন হৈ থকা পৰিলক্ষিত হৈছে। ইয়ে তেওঁৰ উপন্যাসৰ ভাষাক বৰাৰ উপন্যাসকেইখনৰ ভাষাতকৈ অধিক প্ৰাণস্পৰ্শী আৰু আবেদনময়ী কৰি তুলিছে। সহজ ভাষাত ক'ব পাৰি লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ উপন্যাসকেইখনৰ ভাষা অধিক বাস্তৱমুখী আৰু যুগসাপেক্ষ। বিপৰীতে পূৰ্বী বৰমুদৈৰ উপন্যাসকেইখনৰ ভাষা বেছিভাগ সময়তে আবেগৰ টোত সিন্ত হোৱাৰ ফলত বাস্তৱমুখী হোৱাৰ পৰিৱৰ্তে কাব্যিকধৰ্মী হৈ পৰিছে।

জীৱনীমূলক উপন্যাস হিচাপে যুগ প্ৰসংগক স্পষ্ট কৰিবলৈ যোৱাৰ তাগিদাত বৰাৰ দুখন উপন্যাসৰ ভাষাত প্ৰায়ে গীত-মাত, শ্লোক, উদ্ধৃতি আদিয়ে পীৰা পাৰি বহিছেহি। একেদৰে 'কাৰ্যকল্প'ৰ

ভাষাতো সুবিধা পালেই বৈজ্ঞানিক ফর্মূলাসম্পন্ন খাৰাংখাচ ভাষাৰ প্ৰয়োগ পৰিলক্ষিত হৈছে। এইধৰণৰ ভাষাৰীতিয়ে বহু সময়ত বৰাৰ উপন্যাস তিনিখনৰ ভাষিক গাভীৰ্যত বিঘিনিও নঘটোৱাকৈ থকা নাই। অৱশ্যে বাস্তৱৰ বুকুৰ পৰা তুলি অনা জীৱন্ত ঘটনা প্ৰবাহেৰে নিৰ্মিত সাহিত্যত ভাষাৰ সামান্য বিঘিনিক দোষণীয় বুলিব নোৱাৰি। পূৰ্ববী বৰমুদৈৰ উপন্যাস তিনিখনতো এইধৰণৰ তথ্য প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰয়াস স্পষ্ট। কিন্তু কল্পনাৰ স্থান ইবোৰত শূন্য নহয় বাবে ভাষাৰ ব্যঞ্জনাৰ ই ব্যাহত কৰিব পৰা নাই।

অন্তৰংগ বাগধাৰাৰ প্ৰভাৱ বৰমুদৈৰ উপন্যাস তিনিখনত স্পষ্ট। অন্তৰংগ বাগধাৰাৰ প্ৰয়োগে বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ভাষাত গভীৰতা আৰোপ কৰিছে। চৰিত্ৰৰ মনোভাৱ স্বচ্ছ ৰূপত পাঠকলৈ প্ৰবাহিত কৰি পাঠকৰ আত্মচেতনাক উদ্দীপিত কৰাত এই ভাষিক ৰীতিয়ে আগভাগ লৈছে। উপন্যাসিকৰ মনত অগাদেৱা কৰি থকা অলেখ কৌতূহলৰ সমাধান পাঠকৰ পৰা বিচৰাৰ প্ৰয়াস এনে ভাষাই কাৰ্যকৰী কৰিছে। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ উপন্যাস তিনিখনত কিন্তু এনে প্ৰয়োগ প্ৰসংগ পৰিলক্ষিত হোৱা নাই।

যতিচিনৰ প্ৰয়োগ বৰমুদৈৰ তুলনাত বৰাৰ উপন্যাসকেইখনৰ ভাষাত অধিক স্পষ্ট। ব্যাকৰণগত দিশৰ পৰা এই ক্ষেত্ৰত বৰাৰ উপন্যাসকেইখনৰ ভাষাৰীতিক অধিক যথাযথ বুলিব পাৰি। বৰমুদৈৰ প্ৰথমখন উপন্যাস ‘গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব’ত বিভিন্ন স্থানত ভাবৰ অতিশৰ্যা প্ৰকাশ কৰিবলৈ গৈ ভাববাচক (!) যতিৰ পৰিৱৰ্তে দীৰ্ঘ যতি দাৰি (।) অথবা ভাব যতি প্ৰকাশক ডট (.....) ৰ প্ৰয়োগ কৰা হৈছে। বৈয়াকৰণিকভাৱে যিটো নিৰ্ভুল নহয়। বৰাৰ উপন্যাসকেইখনত যতি ব্যৱহাৰত যথেষ্ট সচেতনতা পৰিলক্ষিত হৈছে।

অৰ্থৰ ব্যাখ্যাৰূপত বাক্যৰ প্ৰয়োগ বৰাৰ উপন্যাসত লক্ষ্য কৰা যায়। অৰ্থাৎ পাঠকৰ পক্ষে সহজে বোধগম্য নোহোৱা শব্দৰ প্ৰয়োগত বৰাই অৰ্থৰ ব্যাখ্যাসূচক বৰ্ণনা দাঙি ধৰাৰ লগতে অসমীয়া অৰ্থ সংযোজনৰ ৰীতিকো অনুসৰণ কৰিছে (উদাহৰণ পূৰ্বতে দি অহা হৈছে)। বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ভাষাত এনে অৰ্থ ব্যাখ্যা নাই। বিষয়বস্তুৰ বৈপৰীত্যকে এনে ভাষিক বৈপৰীত্যৰো মূল কাৰক বুলিব পাৰি।

এনেদৰে ‘গৰীয়সী’ত প্ৰকাশিত দুগৰাকী সমকালীন লেখকৰ উপন্যাসৰ ভাষা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাৰ অন্তত দেখা গ’ল যে বৰা আৰু বৰমুদৈৰ উপন্যাসকেইখনত বিষয়বস্তু সাপেক্ষে

দুই একোটা প্ৰভেদ পৰিলক্ষিত হ'লেও সেয়া সামান্য। দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকৰ ভাষাই সমাজ চিন্তাৰে প্ৰভাৱিত, সজাগ, সৰল আৰু বাস্তৱিক ভাবনাসম্পন্ন। শব্দমাধুৰ্যৰ ৰামধেনু ৰচনা কৰাতকৈও বাস্তৱিক আৰু ভাবনীয় ভাষাশৈলীৰে সাহিত্য নিৰ্মাণতহে দুয়োগৰাকী ঔপন্যাসিকে গুৰুত্ব দিছে আৰু তাকে কৰিবলৈ যাওঁতে উভয়ে পৰাপক্ষত ব্যাকৰণগত শুদ্ধত ৰক্ষাত যত্নপৰ হৈছে। 'গৰীয়সী'ৰ লেখক হিচাপে এই যত্নয়েই লক্ষ্মীনন্দন বৰা আৰু পূৰ্ববী বৰমুদৈক অগ্ৰগণী কৰি তুলিছে বুলি ক'ব পাৰি।